

Michał Kruszka
Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie
Mateusz Mokrogulski
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

WYMOGI KAPITAŁOWE DLA EUROPEJSKICH BANKÓW O ZNACZENIU SYSTEMOWYM

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie nowych narzędzi z zakresu nadzoru makroostrożnościowego jako czynników pozytywnie wpływających na bezpieczeństwo w europejskim systemie bankowym. Badaniu poddano bufory kapitałowe, wprowadzone do prawodawstwa unijnego przez pakiet CRD IV/CRR, ukazano ich tło historyczne, a następnie metodą analizy porównawczej pokazano zakres ich wdrożenia w poszczególnych państwach UE. Otrzymane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że działania nadzorcze podjęte w odniesieniu do banków o znaczeniu systemowym, mających siedzibę w UE istotnie poprawiły ich kondycję kapitałową. Przez odpowiednią kalibrację wskaźników buforów kapitałowych możliwe jest zmniejszenie ryzyka systemowego, co ma duże znaczenie z punktu widzenia działalności tych banków. Uruchomienie systemu zapobiegania upadłościom instytucji finansowych przyczynia się także do redukcji kosztów społecznych ponoszonych przez podatników.

Słowa kluczowe: nadzór finansowy, nadzór makroostrożnościowy, bufor kapitałowy, bank o znaczeniu systemowym, ryzyko systemowe.

Kody JEL: G21, G28, K23

Wstęp

Kryzys, który w 2007 roku rozpoczął się w USA, by w 2008 roku nabrać globalnego wymiaru, wykazał, jak rozległe skutki może mieć upadłość instytucji finansowych lub też zdestabilizowanie ich funkcjonowania. Skorzystanie z istniejących wówczas instrumentów restrukturyzacyjnych okazało się niewystarczające, a chęć utrzymania ciągłości działania rynku finansowego wymusiła podjęcie działań interwencyjnych ze strony władz publicznych.

Jedną z przyczyn wspomnianego kryzysu była aktywność dużych instytucji finansowych („*too big to fail*”), które funkcjonowały w przekonaniu, że rządy poszczególnych państw udzielają im wsparcia na wypadek ewentualnego zagrożenia niewypłacalnością. W związku z tym wystawiały się na ryzykowną działalność rynkową, bez zgromadzenia odpowiednio stabilnej bazy kapitałowej. Obserwowane w ten sposób zjawisko pokusy nadużycia (*moral hazard*)

wymienia się jako jeden z powodów, które doprowadziły gospodarke światową do kryzysu finansowego, a następnie gospodarczego i zadłużeniowego.

Ponadto, decyzje podejmowane przez duże instytucje finansowe wpływały również na podmioty z realnej sfery gospodarki oraz z szeroko rozumianego sektora publicznego, np. inwestujących w papiery wartościowe emitowane przez (wydawałoby się bezpieczne) banki. Ryzykowna działalność instytucji finansowych generowała zatem negatywne efekty zewnętrzne, czyli społeczne koszty funkcjonowania wspomnianych podmiotów okazywały się wyższe od ich kosztów prywatnych. W przypadku banków brak uwzględniania efektów zewnętrznych oznaczał niedoszacowanie ryzyka związanego z ich działalnością. Ponieważ skala negatywnego efektu zewnętrznego, przy braku odpowiednich regulacji, nie mogła być właściwie oceniona z punktu widzenia pojedynczej instytucji finansowej, na rynku narastało ryzyko systemowe, które prowadziło do dalszych nierównowag.

Konieczne jest wskazanie, że w latach 2008-2012 rząd USA przeznaczył tylko na bezpośrednie dokapitalizowanie banków oraz wykup zagrożonych aktywów 1,4 bln dolarów, co stanowiło 8,7% produktu krajowego brutto Stanów Zjednoczonych z 2012 roku (US GAO 2013). Wiele państw członkowskich UE również podjęło działania zbliżone do tych, które wdrożono w USA. W ocenie Komisji Europejskiej w latach 2008-2012 suma wydatków z tytułu dokapitalizowania sfery bankowej wyniosła 592 mld euro, co odpowiadało 4,6% produktu krajowego UE z 2012 roku (Komisja Europejska 2015)¹.

Wyasygnowanie tak istotnych środków publicznych na wsparcie instytucji finansowych musiało wywołać reakcję polityczną, za którą poszły decyzje prawne. Ich ostatecznym celem ma być zapobieganie ponownej konieczności angażowania pieniędzy pochodzących z budżetu państwowego na ratowanie podmiotów komercyjnych.

Inicjatorem tego rodzaju działań na szczeblu politycznym stała się grupa G-20, natomiast rolę wykonawczą realizuje powołana w 2009 roku decyzją szczytu G-20 z Londynu Rada Stabilności Finansowej (Financial Stability Board – FSB). Na prośbę FSB wiele wytycznych zostało uchwalonych lub jest w trakcie uzgadniania także przez wyspecjalizowane gremia zrzeszające głównie organy nadzoru nad poszczególnymi sektorami rynku finansowego. Z punktu widzenia niniejszej pracy najważniejsze są ustalenia Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS)². Jego dorobek regulacyjny stał się asumptem do znaczących modyfikacji europejskiego systemu prawnego reglamentującego swobodę działania banków. Część nowych przepisów wprost odnosi się do podmiotów systemowo istotnych,

¹ Do kosztów bezpośredniego dokapitalizowania należałoby dodać sumy udzielonych gwarancji, zwłaszcza płynnościowych. Choć czasami nie są one wydatkiem (kosztem *explicite*), to jednak stanowią koszt ekonomiczny z racji utraconych korzyści z alternatywnego wykorzystania środków przeznaczonych na gwarancje.

² O roli Komitetu Bazylejskiego piszą m.in. Heffernan (2007, s. 207-263) lub Tarullo (2008).

wobec których wyraźnie wzrastają wymagania regulacyjne. Ich analiza, w tym też skutków ekonomicznych, jest podstawowym celem tego artykułu.

Identyfikacja banków o znaczeniu systemowym

Autorem wytycznych dotyczących ograniczenia pokusy nadużycia ze strony podmiotów finansowych o znaczeniu systemowym jest FSB (2010). Z uwagi na brak legalnej definicji wzmiankowanej cechy FSB wskazała, że chodzi o instytucje, których nieuporządkowana upadłość może zagrozić stabilności całego systemu finansowego i zakłócić proces wzrostu gospodarczego³.

Jednym z zaleceń FSB, skierowanym do wyspecjalizowanych gremiów międzynarodowych, stało się opracowanie kryteriów identyfikacji instytucji, którym można przypisać atrybut znaczenia systemowego. Zadania tego, w odniesieniu do banków, podjął się Komitet Bazylejski. W pierwszej kolejności ukazał się dokument wskazujący przesłanki, którymi należy się kierować w przypadku wskazywania banków, zasługujących na miano systemowo ważnych dla globalnego rynku finansowego (BCBS 2011).

Według Komitetu Bazylejskiego kluczowymi kryteriami są: wielkość instytucji, jej powiązanie z pozostałymi podmiotami rynku finansowego, stopień złożoności prowadzonej działalności, niemożność łatwego zastąpienia przez inny podmiot oraz skala działalności transgranicznej. Każdemu z obszarów analitycznych przyporządkowano mierniki ilościowe, które przez system wag prowadzić mają do otrzymania syntetycznej oceny identyfikującej znaczenie danego banku w globalnym systemie finansowym.

Proces wyłaniania banków zaliczanych do wspomnianej grupy prowadzi do ogłoszenia przez FSB ich listy. Ukazuje się ona w listopadzie każdego roku. Według edycji z 2015 roku, możliwe jest wskazanie 30 podmiotów zaliczanych do grona globalnych instytucji bankowych o znaczeniu systemowym (FSB 2015).

W tym gronie aż 13 z nich należy traktować jako grupy kapitałowe mające formalne centrum operacyjne w państwach Unii Europejskiej. We Francji zlokalizowane są: BNP Paribas, Groupe BPCE, Groupe Crédit Agricole i Société Générale. W Wielkiej Brytanii⁴: Barclays, HSBC, Royal Bank of Scotland oraz Standard Chartered. Listę uzupełniają: Deutsche Bank (Niemcy), ING Bank (Holandia), Santander (Hiszpania), Nordea (Szwecja) i włoska Unicredit Group. Warto dodać, że tylko pięć spośród wyżej wymienionych grup bankowych nie prowadzi działalności w Polsce. Zatem ewentualne problemy z wypłacalnością dużych banków są istotne dla polskiego sektora finansowego.

³ Termin „instytucje finansowe o znaczeniu systemowym” (*systemically important financial institutions – SIFIs*) można w pewnym stopniu utożsamić z pojęciem podmiotów typu „*too big to fail*”, choć to ostatnie określenie jest nieprecyzyjne z racji wskazania tylko na rozmiary instytucji (Zhou 2010).

⁴ W okresie powstawania niniejszej pracy Wielka Brytania nadal była członkiem UE, mimo faktu, iż wynik referendum z czerwca 2016 roku wskazywał na wolę opuszczenia Unii.

Wzorując się na zasadach dotyczących globalnych instytucji, FSB delegowała Komitetowi Bazylejskiemu zadanie opracowania rekomendacji w zakresie identyfikacji banków, które należy uznać za systemowo istotne w skali rynku danego państwa. Ostateczne wytyczne zawiera opracowanie BCBS (2012). Zgodnie z zaleceniami BCBS, zestaw kryteriów jest analogiczny jak te obowiązujące banki o znaczeniu globalnym, tyle że działalność transgraniczną, która stanowi odzwierciedlenie ekspansji międzynarodowej właściwej dla działalności globalnej, analizuje się łącznie ze złożonością.

W tym miejscu należy wskazać na różnice w wyodrębnianiu banków o globalnym i lokalnym znaczeniu systemowym. W pierwszym przypadku Komitet Bazylejski przygotował precyzyjną procedurę analityczną, w której kryteriom przyporządkowano mierniki i wagi. Proces identyfikacji kończy się wyodrębnieniem grup kapitałowych (ujmowanych na zasadzie skonsolidowanej), których lista jest każdorazowo zatwierdzana przez FSB. Tym samym wyodrębnienie odbywa się w sposób w pełni zharmonizowany w skali międzynarodowej.

W przypadku wskazywania banków o znaczeniu dla danego kraju Komitet ograniczył się do wskazania ogólnych kryteriów identyfikacji. Powiązanie ich z konkretnymi miernikami sędowano na lokalne władze nadzorcze lub innego rodzaju organy publiczne, zaznaczając, że konieczne jest uwzględnienie miar jakościowych dopasowanych do specyfiki danego rynku.

Powyzsze reguly, ujęte w formę zaleceń Komitetu Bazylejskiego nie mogą być traktowane jako instrument harmonizacji zasad identyfikacji banków istotnych dla krajowych systemów finansowych, zwłaszcza w odniesieniu do UE, na obszarze której obowiązują również przepisy ponadnarodowe. Jednak rekomendacje Komitetu Bazylejskiego powstają przy znaczącym współdziałaniu przedstawicieli państw członkowskich Unii. Dość wspomnieć, że do Komitetu należy 9 prezesów europejskich banków centralnych, w tym prezes Banku Szwecji, który jest jego Przewodniczącym. Z tego względu, a także z uwagi na wagę, jaką do zaleceń Komitetu przywiązuje się w finansowym międzynarodowym środowisku regulacyjnym (Zombirt 2007; Komorowski, Komorowski 2011), nie może dziwić chęć dodania standardowi bazylejskiemu przymiotu regulacji prawnej.

Kwestie identyfikacji banków istotnych systemowo włączono więc do pakietu aktów prawnych stanowiącego jeden z kluczowych elementów pokryzysowej reformy sektora finansowego w UE. Jest nim dyrektywa określana jako CRD IV oraz rozporządzenie CRR – oba uchwalone w 2013 roku⁵.

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Dz. Urz. UE L 176 z dnia 27 czerwca 2013 r. – dalej przytaczana jako CRD IV; rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające Rozporządzenie (UE) nr 648/2012, Dz. Urz. UE L 176 z dnia 27 czerwca 2013 r. – dalej określane jako CRR.

Zgodnie z przepisem art. 4 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, państwa członkowskie zobowiązane są do wskazania organu właściwego do wykonywania funkcji i zadań przewidzianych cytowanym aktem. Z uwagi na przedmiot normowania rozumiałe jest, że są to organy nadzoru bankowego. *Lex specialis* wobec powyższej normy jest jednak przepis art. 131 ust. 1 CRD IV, który stanowi, że określanie instytucji o znaczeniu systemowych należy do kompetencji właściwego organu lub wyznaczonego organu (*designated authority*). Tym samym przyznaje się państwom członkowskim prawo powołania gremiów, które wykonywać będą pewne funkcje wynikające z CRD IV, a które nie sprawują nadzoru bankowego *sensu stricto*. W literaturze przedmiotu z ostatnich lat (Schoenmaker, Wierts 2011; Blundell-Wignall, Roulet 2013; Bańbuła 2013) grupę tę zaczęto określać mianem organów nadzoru makroostrożnościowego, co ma je odróżniać od dotychczas działających władz kontrolujących poszczególne instytucje kredytowe (organów nadzoru mikroostrożnościowego).

Praktyka ostatnich lat wskazuje, że w Unii Europejskiej mandat dotyczący art. 131 ust. 1 CRD IV pozostał wyłącznie w rękach organów mikroostrożnościowych⁶. Jeśli niektóre państwa zdecydowały się na ustanowienie nowych ciał (głównie kolegialnych), to przyznano im zadania analityczne i prewencyjne, przekazując uprawnienia do wydawania niewiążących wytycznych. Tymczasem za identyfikacją banków o znaczeniu systemowym ma iść nałożenie bardziej restrykcyjnych wymogów kapitałowych i dlatego tego rodzaju kompetencje pozostawiono w gestii organów odpowiedzialnych za nadzór bankowy *sensu stricto*.

Na gruncie prawa europejskiego definicję banku (instytucji) o znaczeniu systemowym stanowi *passus* z art. 131 ust. 9 CRD IV „znaczenie systemowe jest wpływem, jak i trudności, z którymi borykają się globalne instytucje o znaczeniu systemowym, mogą mieć na globalny rynek finansowy”. *Per analogiam*, powyższe ujęcie można zmodyfikować przez zastąpienie słowa „globalne” terminem „krajowe” i otrzymać definicję banku o systemowym znaczeniu dla wewnętrznego systemu finansowego. Na uwagę zwraca fakt, iż CRD IV pomija potencjalne reperkusje w sferze realnej, co w 2010 roku zaznaczała FSB.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że pojęcie „instytucja o znaczeniu systemowym” odwołuje się do przyszłych zdarzeń (trudności mogące mieć wpływ na rynek finansowy), które mogą zajść tylko z pewnym prawdopodobieństwem. Tym samym w definicję prawną wpleciono pojęcie statystyczno-ekonomiczne, tj. ryzyko systemowe.

⁶ Z informacji publikowanych przez Europejską Radę ds. Ryzyka Systemowego (European Systemic Risk Board – ESRB) to organ sprawujący nadzór makroostrożnościowy nad całym rynkiem finansowym UE) wynika, że we wszystkich państwach, w których przeprowadzono identyfikację banków o znaczeniu dla krajowego i globalnego systemu finansowego należało to do kompetencji organu nadzoru mikroostrożnościowego – patrz: https://www.esrb.europa.eu/national_policy/systemically/html/index.en.html [dostęp: sierpień 2016].

Warto również zauważyć, że ogólne normy CRD IV uzupełnia wymóg wyprowadzony z art. 441 CRR. Stanowi on, że banki uznane za globalne instytucje o znaczeniu systemowym mają obowiązek ujawnienia wskaźników przesądających o cechowaniu się tym przymiotem. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (European Banking Authority – EBA) został zaś upoważniony do wydania wytycznych poświęconych temu, jakie wskaźniki należy upublicznić i jak je agregować, a Komisja Europejska uchwaliła wykonawcze oraz regulacyjne standardy techniczne ustanawiające obowiązki prawne w tym zakresie⁷. W przypadku banków kluczowych dla krajowego systemu finansowego (w CRD IV określanych jako inne instytucje o znaczeniu systemowym, tj. O-SII) prawodawca unijny pozostawił znacząco większy zakres swobody decyzyjnej państwu członkowskim. W pakiecie CRD IV/CRR nie znalazły się delegacje do wydania standardów technicznych. Jedynie EBA uchwaliła wytyczne dotyczące metodyki identyfikacji tego rodzaju podmiotów nadzorowanych⁸.

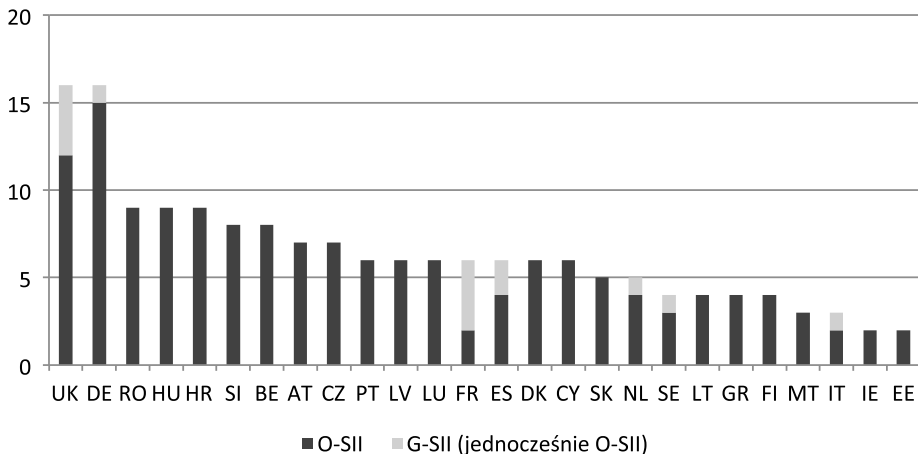
Tym samym prawodawca unijny powtórzył schemat znany z dorobku Komitetu Bazylejskiego. Identyfikacja banków o globalnym znaczeniu systemowym odbywa się według jednoznacznie przesądzonej procedury, a wyodrębnienie banków o znaczeniu tylko dla danego państwa cechuje się dużo większą elastycznością decyzyjną, co daje szansę na uwzględnienie lokalnej specyfiki rynkowej.

Przepisy CRD IV zobowiązują także państwa członkowskie do przekazywania informacji o zidentyfikowanych bankach o znaczeniu systemowym do Komisji Europejskiej, EBA oraz ESRB. Ta ostatnia podaje je do publicznej wiadomości. Dane dotyczące liczebności poszczególnych kategorii zawarte są na wykresie 1.

⁷ Wytyczne w sprawie ujawniania wskaźników globalnego znaczenia systemowego, EBA/GL/2014/02, z dnia 5.06.2014 r.; rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1222/2014 z dnia 8.10.2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących określenia metody identyfikacji globalnych instytucji o znaczeniu systemowym oraz definiowania podkategorii globalnych instytucji o znaczeniu systemowym, Dz. Urz. UE L 330 z dnia 15.11.2014 r.; rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1030/2014 z dnia 29.09.2014 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do jednolitych formatów i dat do celów ujawniania wartości stosowanych do określania globalnych instytucji o znaczeniu systemowym zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013, Dz. Urz. UE L 284 z dnia 30.09.2014 r.

⁸ Wytyczne w sprawie kryteriów określania warunków stosowania art. 131 ust. 3 dyrektywy 2013/36/UE (CRD) w odniesieniu do oceny innych instytucji o znaczeniu systemowym, EBA/GL/2014/10, z dnia 16.12.2014 r.

Wykres 1. Liczba banków zidentyfikowanych jako globalne instytucje o znaczeniu systemowym (G-SII) lub inne instytucje o znaczeniu systemowym (O-SII) w krajach członkowskich UE – stan na dzień 31 sierpnia 2016 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ESRB i notyfikacji nadesłanych przez nadzory państw członkowskich.

Jak widać, najwięcej instytucji o znaczeniu systemowym zidentyfikowano w Wielkiej Brytanii oraz Niemczech (w obu przypadkach 16 banków). Do końca sierpnia 2016 roku tylko dwa kraje, tj. Polska i Bułgaria nie przeprowadziły formalnego procesu takiego wyznaczania. Jednak zgodnie z wytycznymi EBA dotyczącymi stosowania art. 131 ust. 3 CRD IV ostateczne listy takich instytucji powinny być opublikowane do dnia 1 grudnia 2016 roku.

Bufory kapitałowe jako instrument ostrożnościowy

Z uwagi na to, że ewentualne trudności, w jakie może popaść bank o znaczeniu systemowym niosą ze sobą ryzyko zakłócenia funkcjonowania całego rynku finansowego, a w dalszej kolejności może się to także odbić negatywnie na wzroście gospodarczym, organy nadzorcze powinny zostać wyposażone w odpowiednie instrumenty ostrożnościowe. Ich koncepcję ponownie przygotował BCBS (2011), a pakiet propozycji został określony jako „Bazylea III” (Walker 2011; Arnold i in. 2012). Na gruncie europejskim wdrożenie zaleceń bazylejskich przybrało formę już wspomnianego pakietu CRD IV/CRR.

Kluczowymi rozwiązaniami są narzędzia, które z jednej strony mają zniechęcać banki do angażowania się w ryzykowne przedsięwzięcia, w tym w nadmierną akcję kredytową, a z drugiej przyczyniać się do budowania zwiększonej bazy kapitałowej, która pozwala łatwiej absorbować potencjalne szoki ekono-

miczne. Oba kryteria spełniają bufory kapitałowe, choć ich aktywowanie jest zależne od odmiennych czynników rynkowych

Europejskie regulacje ostrożnościowe dotyczące banków, choć wprowadzone jako przepisy prawa, faktycznie odwołują się do koncepcji ekonomicznych. W tym przypadku dochodzi do swoistej wymiany (*trade-off*). Pamiętać trzeba, że banki korzystają z publicznych gwarancji dla pozyskiwanych depozytów. Deponenci są pewni zwrotu środków (nieprzekraczających limitu gwarancyjnego – obecnie w UE jest to równowartość 100 tys. euro) powierzonych bankom, a więc nie muszą zwracać uwagi na profil ryzyka działalności prowadzonej przez tych pośredników finansowych. Mogłoby to prowadzić do eskalacji takiego ryzyka i intensyfikacji pokusy nadużycia (Buck, Schliephake 2013). W związku z powyższym państwa reglamentują swobodę działalności bankowej, żądając uzyskania zezwolenia oraz wprowadzając wymagania kapitałowe (np. minimalny kapitał początkowy będącym ekwiwalentem 5 milionów euro czy też konieczność utrzymywania określonego współczynnika wypłacalności) i płynnościowe.

Prawodawstwo unijne próbuje także połączyć dwa niezwykle trudne do pogodzenia podejścia – harmonizację międzynarodową oraz odwołania do lokalnej specyfiki. W związku z tym wymogi kapitałowe w zakresie funduszy własnych banków zostały podzielone na swoiste warstwy. Pierwsza z nich – potocznie nazywana filarem I funduszy (Ojo, 2015) – jest bezwzględnie obowiązującą normą wynikającą z art. 92 ust. 1 CRR. Zgodnie z nią każdy bank działający w UE musi spełniać wymóg współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 na poziomie 4,5%, kapitału Tier 1 na poziomie 6% i łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 8%⁹.

Filar II wymogów w zakresie funduszy banku (czyli ich drugą warstwą) wynika z działalności nadzorczej. W każdym państwie UE organ nadzoru bankowego jest zobowiązany do corocznego przeprowadzania przeglądu i oceny nadzorowanych podmiotów (*Supervisory Review and Evaluation Process* – SREP). Ocenie podlega model biznesowy, ład korporacyjny i zarządzanie wszelkimi rodzajami ryzyka, które napotyka bank. Jeśli jest to konieczne, organy nadzoru mogą formułować dodatkowe, tym razem już indywidualnie adresowane wymagania kapitałowe. A zatem harmonizacji wynikającej z filara I towarzyszy zróżnicowanie jednostkowe wynikające z dyskrecjonalnej decyzji władz nadzorczych.

⁹ Kapitał podstawowy Tier 1 (CET1) to generalnie kapitał pozyskany z emisji akcji zwykłych oraz zatrzymanego zysku, kapitał Tier 1 (T1) stanowi sumę CET1 i kapitału pozyskanego dzięki emisji instrumentów dłużnych, bez określonego terminu wykupu, które jednak pod pewnymi warunkami mogą podlegać temu wykupowi. Wreszcie wymóg łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) dotyczy T1 powiększonego o wartość długu podporządkowanego i odpisy na rezerwy, tj. kapitału Tier 2 (Mastalerz 2013). Tym samym stworzono hierarchię jakości kapitału regulacyjnego – najwyższą ma CET1, najniższą – T2, który jest uwzględniany w wymogu TCR. Dlatego też współczynnik CET1 jest niższy niż TCR. Warto również zauważyć, że każdy wymóg kapitałowy podawany jest jako odsetek ekspozycji na ryzyko obliczanej według reguł ustalonych w CRR.

Ponad filarem I i II znajdują się bufory kapitałowe przewidziane tym razem w przepisach CRD IV. Podkreślić należy, że zawsze bufory odnoszą się do kapitału CET1, czyli najwyższej jakości. Dwa z nich mają charakter horyzontalny, tj. dotyczą wszystkich banków. Pierwszym z nich jest wymóg bufora zabezpieczającego wynoszącego docelowo 2,5%. Art. 160 ust. 2 CRD IV pozwala jednak na dojście do tego poziomu dopiero od początku 2019 roku. Niektóre państwa, w tym Polska, tak właśnie podeszły do implementacji tej normy dyrektywy. Podkreślić jednak należy, że pozostawiono w tym względzie swobodę narodową i np. Litwa czy też Szwecja nie przewidziały okresu dostosowawczego, czyli jednorazowo powiększono wymogi z filara I oraz II o bufor zabezpieczający.

Drugim buforem horyzontalnym jest bufor antycykliczny. Ma on przyczyniać się do powiększania bazy kapitałowej w okresie ponadprzeciętnej akcji kredytowej. Wzrost wymogów powinien oznaczać spadek rentowności kapitału, co ma powstrzymać banki od nazbyt dynamicznego wzrostu podaży kredytu. Choć każdy bank jest zobowiązany do utrzymywania tego bufora, to jednak jego wskaźnik nie jest wprost określony, gdyż warunkuje go sytuacja makroekonomiczna, a zwłaszcza relacja kredytów do PKB. Przepisy prawa unijnego stanowią jedynie, że wskaźnik tego bufora zawiera się w przedziale od 0 do 2,5%. O jego faktycznej wysokości decydują właściwe władze państw członkowskich (Małecki 2014).

Najważniejsze z punktu widzenia niniejszej pracy są bufory dotyczące banków o znaczeniu systemowym. Ponownie dokonano podziału na bufor instytucji o znaczeniu globalnym (G-SII) oraz znaczeniu dla gospodarki tylko danego kraju (O-SII).

Wobec banków istotnych dla globalnego systemu finansowego powstał swoisty dualizm instytucjonalny. Jak już wspomniano, FSB scedowała kwestie metodyki identyfikacji tych instytucji na BCBS. Po opracowaniu odpowiednich wytycznych Rada Stabilności Finansowej ogłosiła listę takich banków, wraz z ich przyporządkowaniem do tzw. koszyków tworzących hierarchię wagi poszczególnych instytucji. W literaturze przedmiotu częściowo słusznie podniosły się głosy o braku prawnych podstaw takiego działania (Weber, Steiger, 2014). Wydaje się jednak zasadne, by traktować listę FSB jako rekomendację, której moc wiążąca zależna jest od odpowiedniego wdrożenia na gruncie prawa krajowego. Tym samym aktywność FSB należy traktować jako element tzw. *soft law*.

Implementacja norm CRD IV wymaga, by w każdym państwie członkowskim wskazać organ odpowiedzialny za identyfikację G-SII, co już wcześniej poruszono, gdy była mowa o tzw. organach makroostrożnościowych. Można postawić pytanie o sensowność takiego rozwiązania, skoro FSB dokonała już takiego określenia. Było to jednak konieczne, tak aby w systemie jakże sformalizowanego prawa europejskiego znaleźć odpowiednią podstawę wynikającą z aktów legislacyjnych. Praktyka wszystkich państw europejskich jest taka, że ich organy krajowe potwierdzają ustalenia FSB w zakresie identyfikacji G-SII.

W przypadku przypisania bufora do danej instytucji, BCBS (2014) zaproponował zestaw pięciu kategorii, w zależności od punktacji wynikającej z zastosowania średniej ważonej zawartej w rekomendacjach z 2011 roku. Powyższe zalecenia zostały transponowane na art. 131 ust. 9 CRD IV, a następnie wdrożone w ustawodawstwach krajowych. O ile BCBS i FSB oznaczyły pięć kategorii G-SII, o tyle jednak CRD IV wskazuje na co najmniej pięć kategorii, a więc może ich być więcej. Przykładowo w polskim systemie prawnym wskazano sześć koszyków takich instytucji¹⁰.

W skali całej UE zharmonizowano tzw. próg odcięcia – instytucja przekraczająca 130 punktów bazowych trafia na listę G-SII i ma przypisany 1% bufor globalnej instytucji o znaczeniu systemowym. Banki zaliczane do najwyższej kategorii mają obowiązek utrzymywania bufora G-SII na poziomie 3,5%. Wskazuje to w jakim przedziale znajduje się ten dodatkowy wymóg kapitałowy. Podkreślić również należy znaczącą harmonizację w zakresie ustalania wysokości bufora, a co więcej, jest on obligatoryjny.

W tabeli 1 zawarto informacje o buforach G-SII dla bankowych grup kapitałowych mających podmiot dominujący zarejestrowany w UE.

Tabela 1. Podstawowe informacje dotyczące bufora G-SII w państwach członkowskich UE – stan na dzień 30 sierpnia 2016 roku

Kraj	Grupa bankowa	Wskaźnik bufora G-SII (w %)	Krajowy organ nakładający bufor
Francja	BNP Paribas	2,0	Autorité de Contrôle Prudentiel et de Résolution
	Groupe BCPE	1,0	
	Groupe Crédit Agricole	1,0	
	Société Générale	1,0	
Wielka Brytania	Barclays	2,0	Prudential Regulation Authority
	HSBC	2,5	
	Royal Bank of Scotland	1,0	
	Standard Chartered	1,0	
Hiszpania	Santander	1,0	Banco de España
Niemcy	Deutsche Bank	2,0	Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)
Niderlandy	ING Bank	1,0	De Nederlandsche Bank
Szwecja	Nordea	1,0	Finansinspektionen
Włochy	UniCredit Group	1,0	Banca d'Italia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ESRB i notyfikacji nadesłanych przez nadzory państw członkowskich.

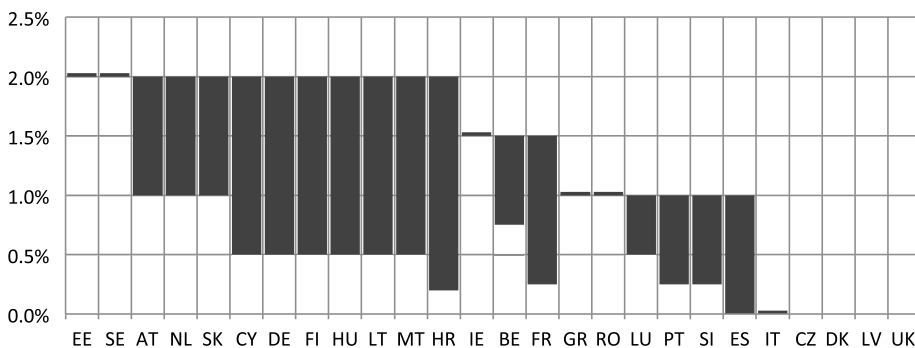
Znacząco inaczej wygląda kwestia bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym (bufora O-SII). Jak już wspomniano, sama procedura identyfikacji

¹⁰ Patrz art. 34 ust. 3 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1513).

banków mających kluczowe znaczenie dla krajowych systemów finansowych nie jest w pełni ujednolicona. Wytyczne EBA z 2014 roku przedstawiają zestaw wskaźników obowiązkowych, ale równocześnie zawierają niemal trzykrotnie liczniejszy zbiór wskaźników fakultatywnych, które mogą być użyte jako kryteria identyfikacyjne. Po drugie, normy wynikające z wytycznych EBA nie mają charakteru bezwzględnie obowiązującego – w UE wprowadzono wobec nich mechanizm „zastosuj lub wyjaśnij dlaczego tak nie robisz” (*comply or explain*), a więc państwa członkowskie nie zawsze stosują dokładnie ten sam mechanizm analityczny. Po trzecie, identyfikacja O-SII jest w UE obligatoryjna (dowolną metodą), ale nie dotyczy to nałożenia bufora. Państwa członkowskie mogą, ale nie muszą stosować ten instrument ostrożnościowy (patrz art. 131 ust. 5 CRD IV). I wreszcie, prawo europejskie milczy na temat zasad kalibrowania bufora O-SII, tj. określono jego górny pułap na 2%, ale pozostawia się swobodę narodową w zakresie jego rozkładu względem poszczególnych instytucji.

W efekcie część państw (Czechy, Dania, Łotwa i Wielka Brytania) wskazała, które banki uznaje za inne instytucje o znaczeniu systemowym, ale odstąpiła od nakładania bufora O-SII. Te zaś, które zdecydowały się na podwyższenie wymogów kapitałowych poprzez uwzględnienie bufora O-SII, zastosowały dwojakie podejście. Pierwszym jest brak zróżnicowania wysokości wymagań, czyli wszystkie O-SII mają taki sam bufor¹¹. Drugim wariantem jest analogia wobec G-SII, tj. obciążenie istotniejszych banków wyższymi wymaganiami. Podstawowe informacje o zastosowanych buforach O-SII zawiera wykres 2.

Wykres 2. Rozpiętość wskaźnika bufora O-SII w krajach członkowskich UE – stan na dzień 31 sierpnia 2016 roku

Objaśnienie: wysokość słupka jest różnicą pomiędzy najwyższym i najniższym zastosowanym w danym kraju wskaźnikiem bufora O-SII.

Źródło: jak w wykresie 1.

Istotna z punktu widzenia niniejszej pracy jest relacja między buforami G-SII oraz O-SII. Praktyka państw członkowskich wskazuje na to, że wszystkie

¹¹ Szczególne podejście zastosowały Włochy, które wszystkim O-SII przydzieliły bufor na poziomie 0%.

banki o znaczeniu globalnym zostały jednocześnie wskazane jako podmioty o znaczeniu systemowym dla krajowych sektorów finansowych. Nie jest to podyktowane przepisami CRD IV, lecz wynika z istoty procesów ekspansji międzynarodowej. W pierwszej kolejności banki zyskiwały znaczącą pozycję na rynku krajowym, a dopiero potem przekształcały się w korporacje transnarodowe. W efekcie wszystkie europejskie banki, wobec których zastosowanie ma bufor G-SII znalazły się w zbiorze O-SII. Z oczywistych względów nie zachodzi tu relacja zwrotności.

Konieczne jest jednak podkreślenie, że bufor G-SII powinien mieć zastosowanie na zasadzie skonsolidowanej, gdyż globalne instytucje o znaczeniu systemowym z pewnością są grupami kapitałowymi, w których podmiot dominujący (zarejestrowany w państwie członkowskim UE) tworzy sieć podmiotów zależnych rozsianych po całym globie. Z kolei bufor O-SII, skoro dotyczy rynku lokalnego, może być nakładany zarówno na zasadzie indywidualnej, jak też subskonsolidowanej bądź skonsolidowanej (art. 131 ust. 5 CRD IV). Jeśli dana grupa kapitałowa, na zasadzie skonsolidowanej, jest objęta buforem G-SII oraz O-SII, to zastosowanie ma wyższy z nich (art. 131 ust. 14 CRD IV). Przykładem jest włoska grupa UniCredit. Jej bufor G-SII wynosi 1%, a bufor O-SII to 0%. Zatem zastosowanie ma wyższy z nich, tj. 1%.

Powyższe podejście nie znajduje jednak uzasadnienia ekonomicznego. Bufor O-SII nie powinien być możliwy do nakładania na zasadzie skonsolidowanej w przypadku banków prowadzących istotną działalność transgraniczną. Gdy sięga się wówczas do informacji o ekspozycji na ryzyko, to zamiast danych charakteryzujących pozycję banku na lokalnym rynku uzyskuje się wskaźniki obrazujące sytuację ponadnarodową. W związku z powyższym przepis art. 131 ust. 14 CRDIV prowadzi do wzajemnego nakładania się buforów G-SII i O-SII. Ze względów ekonomicznych lepszym rozwiązaniem byłoby przyjęcie, że bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym nakłada się wyłącznie na zasadzie indywidualnej lub indywidualnej i skonsolidowanej na najwyższym krajowym poziomie konsolidacji ostrożnościowej, o której mowa w art. 18 CRR. Tym samym bank poddany temu wymogowi kapitałowemu obliczałby ekspozycję na ryzyko tylko na podstawie aktywności prowadzonej w kraju rejestracji instytucji dominującej w grupie kapitałowej.

Możliwa i relatywnie częsta w państwach z Europy Środkowo-Wschodniej jest sytuacja, w której bankiem uznanym za O-SII jest podmiot zależny od zagranicznej grupy kapitałowej. Podmiot dominujący równocześnie może być traktowany jako G-SII lub O-SII w państwie macierzystym. Jeśli tak jest, to państwo goszczące podmiot zależny nie ma pełnej swobody kształtowania bufora O-SII, gdyż jego górnym limitem jest wysokość bufora G-SII lub O-SII nałożonego przez organ nadzoru właściwy dla kraju rejestracji unijnego podmiotu dominującego, o ile bufor ma zastosowanie na zasadzie skonsolidowanej (art. 131 ust. 8 lit b) CRD IV). Jako przykład można podać grupę Societe Generale. Na mocy decyzji francuskiego organu nadzoru bankowego (ACPR), potwier-

dzającej rekomendację FSB, Societe Generale jest zobowiązana utrzymywać bufor G-SII na poziomie 1%. Równocześnie na obszarze Francji obowiązuje ją także bufor O-SII w tej samej wysokości. Właściwe władze Chorwacji oraz Rumunii uznały, że w tych krajach podmioty zależne od Societe Generale również należy uznać za O-SII, przy czym zaznaczyły, że nakładają lokalny bufor O-SII w zgodzie z normą art. 131. ust. 8 lit. b) CRD IV i dlatego także w tych krajach wynosi on 1%.

Ostatnim z buforów przewidzianych w CRD IV jest bufor ryzyka systemowego (*systemic risk buffer* – SRB). Zgodnie z art. 133 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, ten dodatkowy wymóg kapitałowy można nałożyć na cały sektor finansowy lub jego podzbiór i ma on na celu zapobieganie i ograniczanie długoterminowych niecyklicznych ryzyk systemowych lub makroostrożnościowych nieobjętych CRR. Powyższa norma jednoznacznie wskazuje na to, że ekonomiczne powody nakładania SRB mają odróżniać się od przyczyn aktywowania bufora antycyklicznego. Jednak nie sposób oprzeć się wrażeniu, że bufory G-SII, O-SII oraz SRB mają *de facto* zabezpieczać przed tymi samymi zjawiskami o potencjalnie kryzysogennym znaczeniu. Istotną różnicą między tymi dodatkowymi wymogami jest to, iż bufory G-SII oraz O-SII można nakładać wyłącznie na enumeratywnie wskazane podmioty, podczas gdy SRB może obowiązywać cały sektor bankowy¹².

O ile trudno doszukać się istotnych różnic ekonomicznych pomiędzy buforem ryzyka systemowego a wymogami dotyczącymi banków o znaczeniu systemowym, o tyle CRD IV daje znacznie większą swobodę w operowaniu pierwszym z nich (Deutsche Bundesbank 2013). Wynika to z odstąpienia od wskazywania górnego pułapu tego instrumentu ostrożnościowego, możliwości selektywnego (podmiotowo) lub horyzontalnego stosowania, jak też aplikowania tylko wobec krajowych ekspozycji bądź też wszelkich elementów aktywów narażonych na ryzyko.

Jeśli państwo członkowskie zdecyduje się na wprowadzenie do swojego ustawodawstwa instytucji bufora ryzyka systemowego (gdyż nie jest to instrument obowiązkowy), to nałożenie tego wymogu nie może wiązać się z obciążeniem niższym niż 1%. I tym razem bufor jest wyrażany w kapitale CET1. Jeśli bufor ma być zawarty w granicach od 3% do 5% to należy przeprowadzić odpowiednią procedurę notyfikacyjną związaną z powiadomieniem ESRB, Komisji Europejskiej, EBA oraz odpowiednich organów z państw zainteresowanych. Ewentualna negatywna opinia Komisji na temat konieczności stosowania tak wysokich wymagań nie uniemożliwia ich wprowadzenia (art. 133 ust. 14 CRD IV). Dopiero chęć przyjęcia SRB na poziomie powyżej 5% wymaga zezwolenia Komisji Europejskiej wydanej w formie aktu wykonawczego (art. 133 ust. 15 CRD IV).

¹² Wówczas SRB upodobnia się do bufora zabezpieczającego, choć mają one inne maksymalne poziomy.

Jeśli bank podlega buforowi G-SII, O-SII oraz SRB, to zastosowanie ma wyższy z nich (art. 131 ust. 14 CRD IV). Jednak w przypadku, gdy bufor ryzyka systemowego został wdrożony wobec wszystkich ekspozycji w danym kraju członkowskim, przy pominięciu aktywów narażonych na ryzyko, które znajdują się w innych państwach UE, wówczas SRB ma charakter dodatkowy wobec bufora G-SII lub O-SII (art. 131 ust. 15 CRD IV).

Przykłady tych nader skomplikowanych relacji są już widoczne w praktyce niektórych krajów unijnych. De Nederlandsche Bank, tj. bank centralny Niderlandów, potwierdzając rekomendację FSB, nałożył na ING Bank bufor G-SII na poziomie 1%, a równocześnie na obszarze swej jurysdykcji uznał, że wymóg dotyczący O-SII wynosi dla tego banku 2%. Jednak w tej samej decyzji zaznaczył, że wobec ING Banku wymaga się utrzymywania SRB na poziomie 3% wobec wszystkich ekspozycji. Tym samym zastosowanie znalazł przepis art. 131 ust. 14 CRD IV, czyli ostatecznie zastosowanie ma najwyższy bufor. W tym przypadku jest to SRB wynoszący 3%¹³.

Z kolei Eesti Pank, tj. bank centralny Estonii, nałożył na lokalny bank Swedbank AS (podmiot zależny szwedzkiego Swedbank AB) bufor O-SII w wysokości 2%. Równocześnie Eesti Pank podjął decyzję o wprowadzeniu horyzontalnego (obowiązującego cały sektor bankowy) SRB odnoszącego się do wszelkich ekspozycji krajowych. Jego wysokość ustalono na 1%. W odniesieniu do Swedbanku AS zastosowanie znalazł więc przepis art. 131 ust. 15 CRD IV, czyli wymóg bufora O-SII kumuluje się z SRB na poziomie 3%¹⁴.

Tym samym praktyka państw unijnych wskazuje na to, że SRB jest używany tylko wówczas, gdy właściwe organy nadzoru bankowego uznają bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym za zbyt mało elastyczne narzędzie ostrożnościowe. Za pomocą bufora ryzyka systemowego można podnieść wymagania kapitałowe dla banków istotnych ze względów stabilnościowych, skutecznie omijając ograniczenia przewidziane w art. 131 CRD IV.

Jako podsumowanie działań podejmowanych przez instytucje międzynarodowe (FSB, BCBS, UE) można przedstawić informacje o bazie kapitałowej najważniejszych europejskich grup bankowych. Stosowne wskaźniki zawarto w tabeli 2, ograniczając się do grona banków uznanych na globalne instytucje o znaczeniu systemowym oraz współczynników opisujących udział kapitału najwyższej jakości w łącznej ekspozycji na ryzyko.

¹³ Patrz notyfikacja DNB przekazana do ESRB: http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/2015-11-26_ESRB_notification_De_Nederlandsche_Bank.pdf?%0262557b741efccdc324eda63e15a58 [dostęp: sierpień 2016].

¹⁴ Patrz notyfikacja Eesti Pank przekazana do ESRB: http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/other/20160426_notification_eesti_pank.en.pdf?f04ebb03d5895a17253e05d9a440b727 [dostęp: sierpień 2016].

Tabela 2. Współczynniki kapitału podstawowego Tier 1 banków zarejestrowanych w UE i uznanych za globalne instytucje o znaczeniu systemowym (w %)

Grupa bankowa	Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1		Przyrost w stosunku do 2008
	2008	2015	
Barclays	5,6	11,4	104
BNP Paribas	3,1	10,9	252
Deutsche Bank	7,0	11,1	59
Groupe Crédit Agricole	6,5	10,7	65
Groupe BCPE	6,9 ^a	12,9	87
HSBC	8,5	11,9	40
ING Bank	7,3	12,7	74
Nordea	8,2	16,5	101
Royal Bank of Scotland	7,0	15,5	121
Santander	7,2	10,1	40
Société Générale	6,7	10,9	63
Standard Chartered	7,6	12,6	66
UniCredit Group	6,5	10,9	68

Objaśnienie: ^a dane dotyczą 2009 roku, tj. momentu formalnego utworzenia grupy BCPE.

Źródło: opracowanie wlasne na podstawie rocznych sprawozdań finansowych wskazanych grup bankowych.

Przedstawione dane przekonuj , Źe w okresie pokryzysowym duŹe banki istotnie zwiększyły swoje współczynniki kapitałowe. Niejednokrotnie było to podwojenie relacji kapitału do aktywów waŹonych ryzykiem. Oznacza to, z jednej strony, bardzo silny wzrost wartości zaangażowania akcjonariuszy, gdyŹ wartośc wyemitowanych akcji to g łówny skł dник kapitału Tier 1. Z drugiej strony, jest to takŹe wyraz zaostrenia polityki kredytowej analizowanych banków, które aktywnie d Ź  do zmniejszenia ekspozycji na ryzyko. NiezaleŹnie którą drog  poszły badane instytucje, efekt naleŹy ocenić bardzo pozytywnie, gdyŹ kaŹdorazowo prowadzi to do wzrostu bezpieczeństwa sektora bankowego, a tym samym do spadku ryzyka destabilizacji finansowej Unii Europejskiej.

Podsumowanie

Nadzór nad bankami o znaczeniu systemowym to wieloaspektowe zagadnienie. Łączy ono analiz  makroekonomiczną z badaniem ryzyka utraty stabilności finansowej, a nadto wymiar mikroostroŹno ciowy z działaniami mikroostroŹno ciowymi. Bez wątpienia poruszony w niniejszym artykule problem wymogów kapitałowych jest tylko jednym z elementów wspomnianego nadzoru, ale wydaje się mieć znaczenie pierwszoplanowe.

Podjęte w Unii Europejskiej starania, zarówno regulacyjne, jak też praktyczna ich aplikacja doprowadziły do znaczącego wzrostu współczynników kapitałowych największych banków. Należy przypuszczać, że kolejne kroki, związane zwłaszcza z reżimem prawnym przewidzianym na wypadek restrukturyzacji jeszcze bardziej podniosą poziom bezpieczeństwa europejskiego sektora bankowego. Tym samym ryzyko systemowe generowane przez ten fragment rynku finansowego będzie utrzymywane na zdecydowanie niższym poziomie niż to miało miejsce w dobie kryzysu.

Bibliografia

- Arnold B.R., Borio C., Ellis L., Moshirian F. (2012), *Systemic risk, Basel III, global financial stability and regulation*, "Journal of Banking and Finance", Vol. 36.
- Bańbuła P. (2013), *Polityka makrosyrożnościowa: przesłanki, cele, instrumenty i wyzwania*, „Materiały i Studia NBP”, nr 298.
- BCBS (2011), *Global systemically important banks: Assessment methodology and the additional loss absorbency requirement*, <http://www.bis.org/publ/bcbs201.pdf> [dostęp: sierpień 2016].
- BCBS (2011), *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems* <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf> [dostęp: sierpień 2016].
- BCBS (2012), *A framework for dealing with domestic systemically important banks*, <http://www.bis.org/publ/bcbs233.pdf> [dostęp: sierpień 2016].
- BCBS (2014), *The G-SIB assessment methodology – score calculation*, <http://www.bis.org/bcbs/publ/d296.pdf> [dostęp: sierpień 2016].
- Blundell-Wignall A., Roulet C. (2013), *Macro-prudential policy, bank systemic risk and capital controls*, "Financial Market Trends", Vol. 2013/2.
- Buck F., Schliephake E. (2013), *The regulator's trade-off: Bank supervision vs. minimum capital*, "Journal of Banking & Finance", Vol. 37.
- Deutsche Bundesbank (2013), *Implementing Basel III in European and national law*, Deutsche Bundesbank Monthly Report – June.
- FSB (2010), *Reducing the moral hazard posed by systemically important financial institutions. FSB Recommendations and Time Lines*, http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_101111a.pdf [dostęp: sierpień 2016].
- FSB (2015), *2015 Update of list of global systemically important banks (G-SIBs)*
- Heffernan S. (2007), *Nowoczesna bankowość*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Komisja Europejska (2015), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/financial_economic_crisis_aid_en.html [dostęp: sierpień 2016].
- Komorowski J., Komorowski P. (2011), *Kierunki zmian polityki regulacyjnej i nadzorczej wobec sektora finansowego w Polsce*, „Zeszyty Naukowe PTE”, nr 11.
- Małecki W. (2014), *Przeciwdziałanie procykliczności sektora bankowego*, „Gospodarka Narodowa”, Vol. LXXXIV/XXV.
- Mastalerz A. (2013), *Wpływ regulacji Bazylei III na kapitał regulacyjny sektora bankowego w Polsce*, *Przegląd Zachodniopomorski*, Vol. 1.

- Ojo M. (2015), *Implementing Basel III through the Capital Requirements Directive (CRD) IV: Leverage Ratios and Capital Adequacy Requirements*, "Journal of Business Law and Ethics", Vol. 3.
- Schoenmaker D., Wierds P. (2011), *Macroprudential Policy: The Need for a Coherent Policy Framework*, "DSF Policy Paper", No. 13.
- Tarullo D.K. (2008), *Banking on Basel: The Future of International Financial Regulation*, Peterson Institute for International Economics, Washington.
- US GAO (2013), *Government Support for Bank Holding Companies*, Report to Congressional Requesters GAO-14-18, Washington.
- Walker G.A. (2011), *Basel III market and regulatory compromise*, "Journal of Banking Regulation", Vol. 12.
- Weber R.H., Steiger D.N. (2014), *Financial Stability Board: Mandate and Implementation of Its Systemic Risks Standards*, "International Journal of Financial Studies", Vol. 2.
- Zhou C. (2010), *Are Banks Too Big to Fail? Measuring Systemic Importance of Financial Institutions*, "International Journal of Central Banking", Vol. 6.
- Zombirt J. (2007), *Nowa Umowa Kapitałowa. Ewolucja czy rewolucja*, CeDeWu, Warszawa.
- <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/2015-update-of-list-of-global-systemically-important-banks-G-SIBs.pdf> [dostęp: sierpień 2016]

Capital Requirements for European Banks of the Systemic Importance

Summary

An aim of the article is to present new tools in the field of macro-prudential supervision as the factors positively affecting security in the European banking system. The research covered capital buffers introduced to the EU legislation through the CRD IV/CRR package. The authors presented their historical background; then, by the method of comparative analysis, they showed the scope of implementation thereof in individual EU member states. The obtained results allow stating that supervisory measures undertaken in relation to banks of the systemic importance, with their seats in the EU, have significantly improved their capital condition. It is possible, through an adequate calibration of the indices of capital buffers, to reduce the systemic risk, what is of a great importance from the point of view of these banks' activities. The launch of the system of preventing bankruptcies of financial institutions also contributes to reduction of social costs incurred by taxpayers.

Key words: financial supervision, macro-prudential supervision, capital buffer, bank of the systemic importance, systemic risk.

JEL codes: G21, G28, K23

Artykuł nadesłany do redakcji we wrześniu 2016 roku.

© All rights reserved

Afilacje:

dr hab. Michał Kruszka

Akademia Finansów i Bankowości Vistula

Wydział Biznesu i Stosunków Międzynarodowych

ul. Stokłosa 3

02-787 Warszawa

tel.: 22 457 23 00

e-mail: m.kruszka@vistula.edu.pl

dr Mateusz Mokrogulski

Szkoła Główna Handlowa

Kolegium Zarządzania i Finansów

Katedra Ekonomii Stosowanej

al. Niepodległości 162

02-554 Warszawa

tel. 22 564 92 98

e-mail: mmokro@sgh.waw.pl